Муниципальное бюджетное учреждение культуры
«Аургазинская Централизованная библиотечная система»
муниципального района Аургазинский район Республики Башкортостан
Турумбетовская сельская библиотека

Йондоҙҙарҙан бейегерәк минең уйым...

Выше звезд мои мысли...

Путеводитель по литературному творчеству
Рашита Саитбатталовича Назарова

Йыртып астым күкрәгемде,
Йолҡоп алдым йөрәгемде
Һәм йомарлап устарыма,
Илттем уны дуҫтарыма.
Илттем уны һиңә,

НАЗАРОВ РАШИТ С[illegible]ВИЧ
(1944-2006)

Назаров Рашит Саитбатталович - выдающийся башкирский поэт, лауреат Государственной премии им. Салавата Юлаева РБ (2004 г), первый лауреат районной премии им. Г. Ибрагимова (1996г.) Родился Рашит Саитбатталович Назаров 1 ноября 1944 года в деревне Турумбетово Аургазинского района в крестьянской семье.

Детские его годы прошли на живописных берегах красивой речки Уршак. Как и многие другие, в трудные послевоенные годы испытал голод и нужду. Впечатлительный мальчик с юных лет начал сочинять стихи и небольшие рассказы. После окончания местной школы, работает в колхозе. Не прекращал свое творчество и находясь на армейской службе (1963-1964 гг.). Оттуда вернулся домой тяжело больным человеком. Долгие месяцы в больнице, краткое пребывание дома…

В счастливые доармейские годы было написано столько, сколько иной, даже весьма плодовитый, художник не создает за всю жизнь. Словно предвидел, что судьба впоследствии будет к нему так немилостива. Он спешил, писал взахлёб, по 4-5 стихов в день.

Его первый поэтический сборник, названный «Навстречу заре» («Таңды каршылау») был опубликован в 1965 году, когда автору не исполнилось и 21 года. Без всякого его участия вышла и вторая книга – «По дороге солнца» («Кояш юлы буйлап»), увидевшая свет в 1972 году. Выход в свет этих книжек был подобен удару молнии: блестящие не только по мысли, но и по лаконизму пламенные стихи свидетельствовали, что родился — Поэт!

Поэт писал свои стихи, подарил миру уникальные и величественные, полные жизни и разума образы, выраженные сочным башкирским языком, всего до своего 21 года. Тяжелый недуг оторвал его от творчества и родных на долгие три десятилетия, которые он провел в лечебнице. Наследие гения стихотворного слога и философской мысли Рашита Назарова (1944-2006)- торжество и грусть башкирской поэзии двадцатого века.

В 1991 году Башкирское книжное издательство «Китап» выпустило книгу Рашита Назарова «Несу вам сердце свое» (составитель Асхаль Ахметкужин), куда были включены широко известные читателю стихи и совершенно новые, еще нигде не напечатанные произведения. В 1994 году под редакцией Рифа Мифтахова увидела свет очередная книга поэта под названием «Молния».

Только в 1993 году Рашита Назарова принимают в члены Союза писателей республики. В 1996 году он стал первым лауреатом премии им. Галимджана Ибрагимова, учрежденной администрацией Аургазинского района.

Настоящим признанием силы его поэтического дара, ценности и высоты таланта стал 2-томник стихов, удостоенный высокой государственной награды – Государственной премии им. Салавата Юлаева (2004 г.).

Творчество Р. Назарова стало своеобразной школой и образцом поэтического мастерства, а поэтические сборники автора явились этапным событием в развитии национальной поэзии, воспитывали и воспитывают эстетический вкус у новых поколений читателей.

Ежегодно памяти своего талантливейшего земляка посвящают аургазинцы «Назаровские чтения» — циклы поэтических, литературных, музыкальных мероприятий.

Весомый вклад в изучение жизни и творчества внесли кинорежиссер Г. Баталова и оператор Урал Гатауллин, сняв документальный фильм «Сердце».

Семья поэта

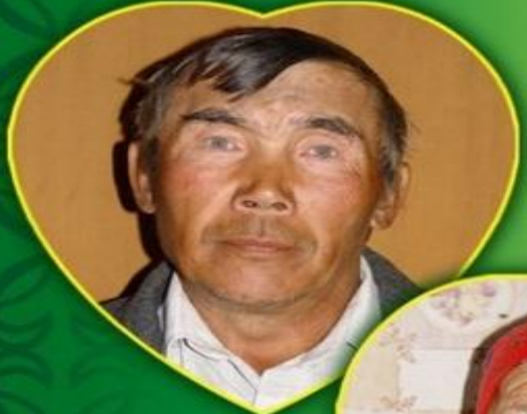

Брат Ханиф

Сестра Рамиля

Сестра Рашида

Брат Закир

Брат Мидхат

Сестра Нафиса

Мама Фатима

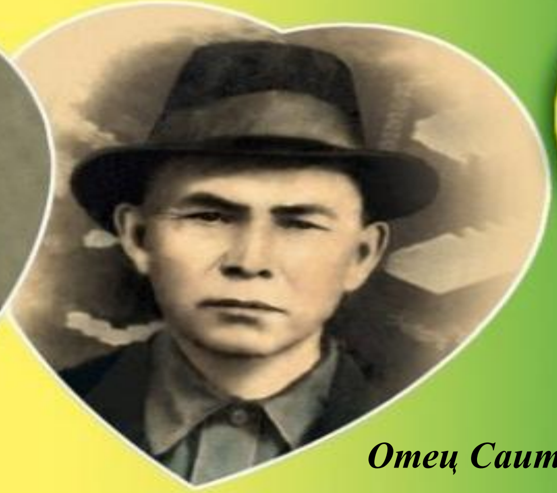

Отец Саитбаттал

Сестра Аниса

Дом в деревне Турумбетово где родился Рашит Назаров.

«... Һағыш дигезенән,
тулкын ярып,
Тыуған йортом йөрәгемә
кайтты.
Мин шат, мин шат...
Йөрәктә йыр калка,
Мин һағындым тыуған
якты...»

Р.Назаров

Ныне на месте родного дома Рашита Назарова построен дом, в котором проживает семья младшего брата Закира Назарова

с.Турумбетово, ул.Шаймуратова д.57

Артҡы рәт, һулдан 2-се: Р. Назаров башланғыс мәктәп уҡыусыһы

Ҡалһын ине

Йыр яңғырай класс бүлмәһендә.
Ошо күмәк, берҙәм тауышта
Мин ишетәм сикһеҙ ашҡыныу ҙа,
Ышаныс та, дәрт тә, һағыш та.
Һуңғы класс.
Бына күп тә үтмәҫ
Таралырбыҙ ҡоштар шикелле.
Тиҙме ҡабат бергә йыйылырбыҙ?
Әйтеү ҡыйын, дуҫтар, икеле.
Йөрәк теләй: ошо йыр йылыһы
Мәңге ҡалһын ине күңелдә....
Йыр яңғырай.
Шул саҡ әллә ниңә
Бик ауыр ҙа кеүек, түгел дә...
28.01.1962

Мин һалдатмын.
Мин һаҡтамын. Һаҡта!
Минең менән - Халҡым, Илем,Ер.
Кемдер үтер минең посым аша? –
Миңәме ни һуң был барыбер?!
Һаҡламайыммы ни Мәңгелекте,
Киләсәктең ғорур ишеген?!
Посым аша-бәхет, ал таң үтһен,
Кешелеге үтһен кешенең…

Шағирзың «Таңды ҡаршылау» исемле тәүге шиғырзар йыйынтығы 1965 йылдың май айзарында, егерме бер йәше тулыр-тулмаҫтан, Назар Нәжми мөхәррирлегендә донъяға сығарыла. Авторзың, халыҡсан алым менән язылған, ябай телле шиғырзары һәр кемдең йөрәгенә тылсымлы нур төҫлө урала, шағир исеме республикала танылыу таба, шөһрәт ҡазана.

Артабан, әҙиптең бер-бер артлы: «Ҡояш юлы буйлап» (1970), «Йөрәгемде һеҙгә илтәм» (1991), «Йәшен» (1994) исемле китаптары донъя күрә. Был әҫәрҙәр, тотошлайы менән, бөйөк шиғриәт үрнәге.

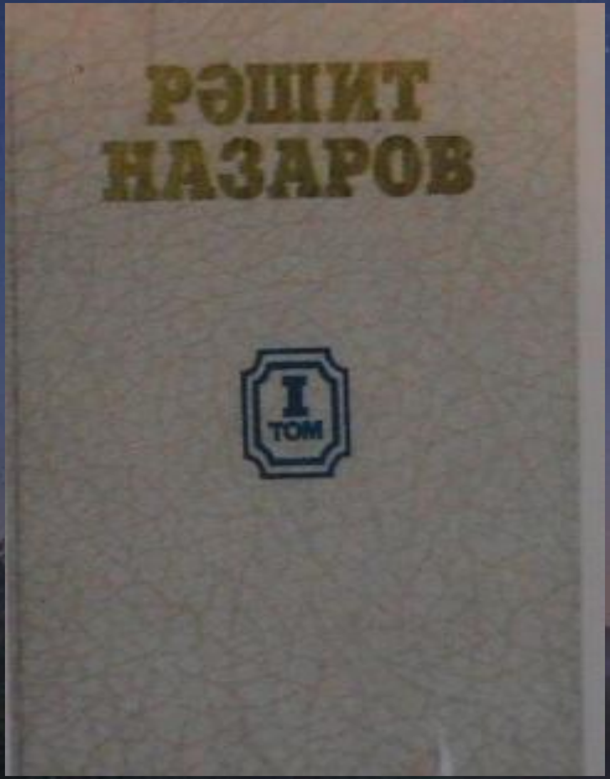

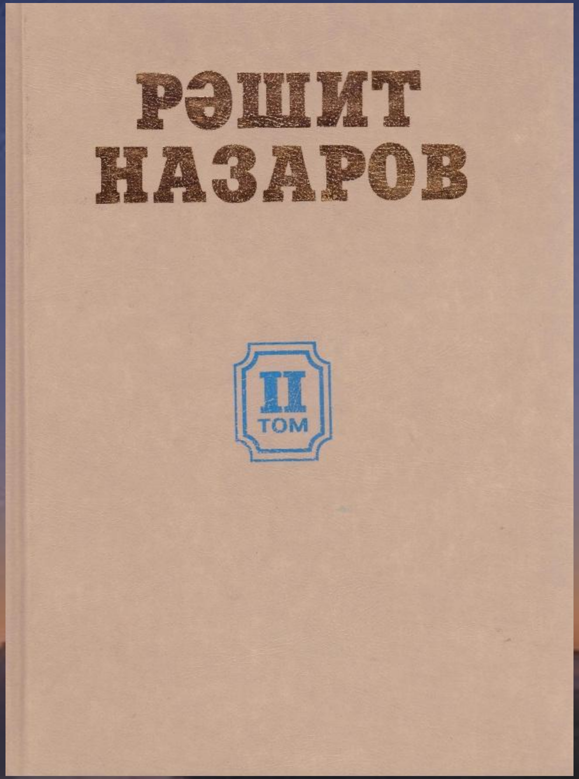

Һуңғы йылдарҙа Башҡортостан «Китап» нәшриәтендә Риф Мифтахов мөхәррирлегендә шағирҙың ике томдан торған әҫәрҙәре донъя күрҙе. Был томдарға ингән әҫәрҙәрҙең күбеһе китап һөйөүселәр иғтибарына тәүләп тәҡдим ителә.

Шулай уҡ Ҡазан ҡалаһында шағир Риф Мифтаховтың тырышлығы менән Рәшит Назаровтың «Йөрәк» исемле китабы татар телендә баҫылып сыҡты.

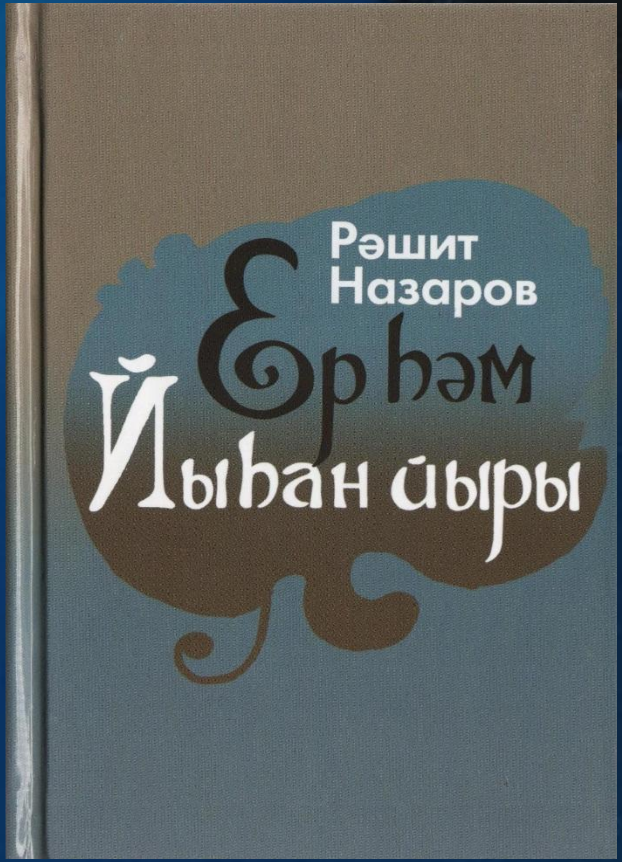

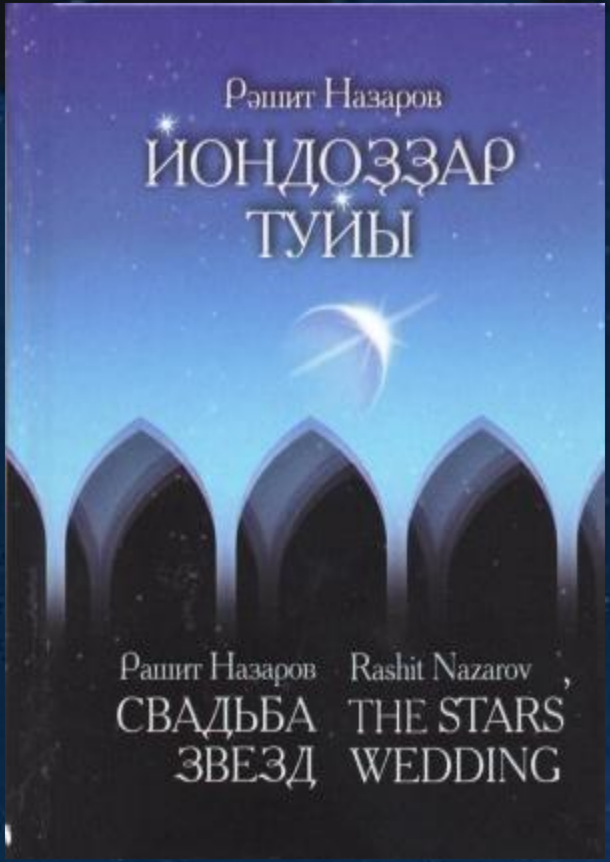

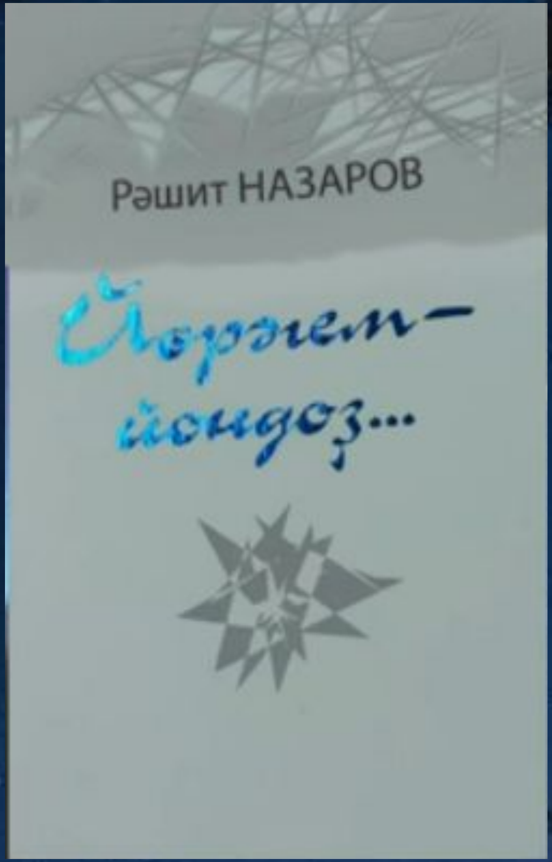

2009 йылда «Йондоҙҙар туйы» исемле китабы өс телдә баҫылып сыҡты ,2014 йылда «Ер һәм йыһан йыры» тип исемләнгән китабы, ә 2019йылда «Йөрәгем –йондоҙ» исемле китабы донъя күрҙе.

В 2004 году поэту была присуждена Государственная премия Республики Башкортостан им. С. Юлаева за поэтическую книгу «Стихи. I том.» изданную издательством «Китап» в 2002 году

Төрөмбәтем! Баҫып Өршәк ярҙарына
Алыҫ-алыҫ ҡарайһың һин тауҙар аша.
Кемде көтөп тәҙрәләрен аса йорттар,
Кемде көтөп тирәк-талдар сафҡа баҫа?
Сафлыҡ менән тулышып торған һылыу ҡыҙҙай
Тау йүгерә ал яулығын һелкә-һелкә.
Ҡапыл күккә һикереп сыға алтын ҡояш,
Егеттәрсә күҙ уйнатып иркә-иркә.

Өршәгем

Ағиҙелдең кесе туғаны һин,
Ғорурлығы тыуған яғымдың!
Бөгөн бына ярҙарыңдан ашып,
Йөрәгемә килеп ҡағылдың.

Ҡыр ҡанаты һинең шөһрәтеңде
Һөйҙөрмәгән сикһеҙ күктәрҙән.
Шатлыҡты ла, ташҡан ҡайғыны ла
Тулҡындарың өнһөҙ күтәргән.

Талдарыңа уралып аһ-зар ятҡан,
Имер өсөн зифа буйыңды.
Күҙ йәштәре беҙҙең олатайҙарҙың
Татырлаған һинең һыуыңды.

Күл

1

Күл тора ауыл артында
Зәңгәрләнеп, күкләнеп.
Ситендәге һай ерҙәре
Һаҙлыкланған мүкләнеп.

Һис кем һиҙмәгән был күлдең
Донъяла булғанлығын,
Йәйен томанға төрөнөп,
Ҡыштарын туңғанлығын.

Тик ара-тирә балалар
Ҡасышлы уйын уйнап,
Йөрөгән сакта сабышып
Сәскәле болон буйлап,
Күлгә төшкәндәр...
Ус менән
Һыуын эскәндәр тәмләп.
Ә ярҙа талдар баш эйгән
Балаларҙы сәләмләп.

с. Турумбет озеро Большое (Оло кул)

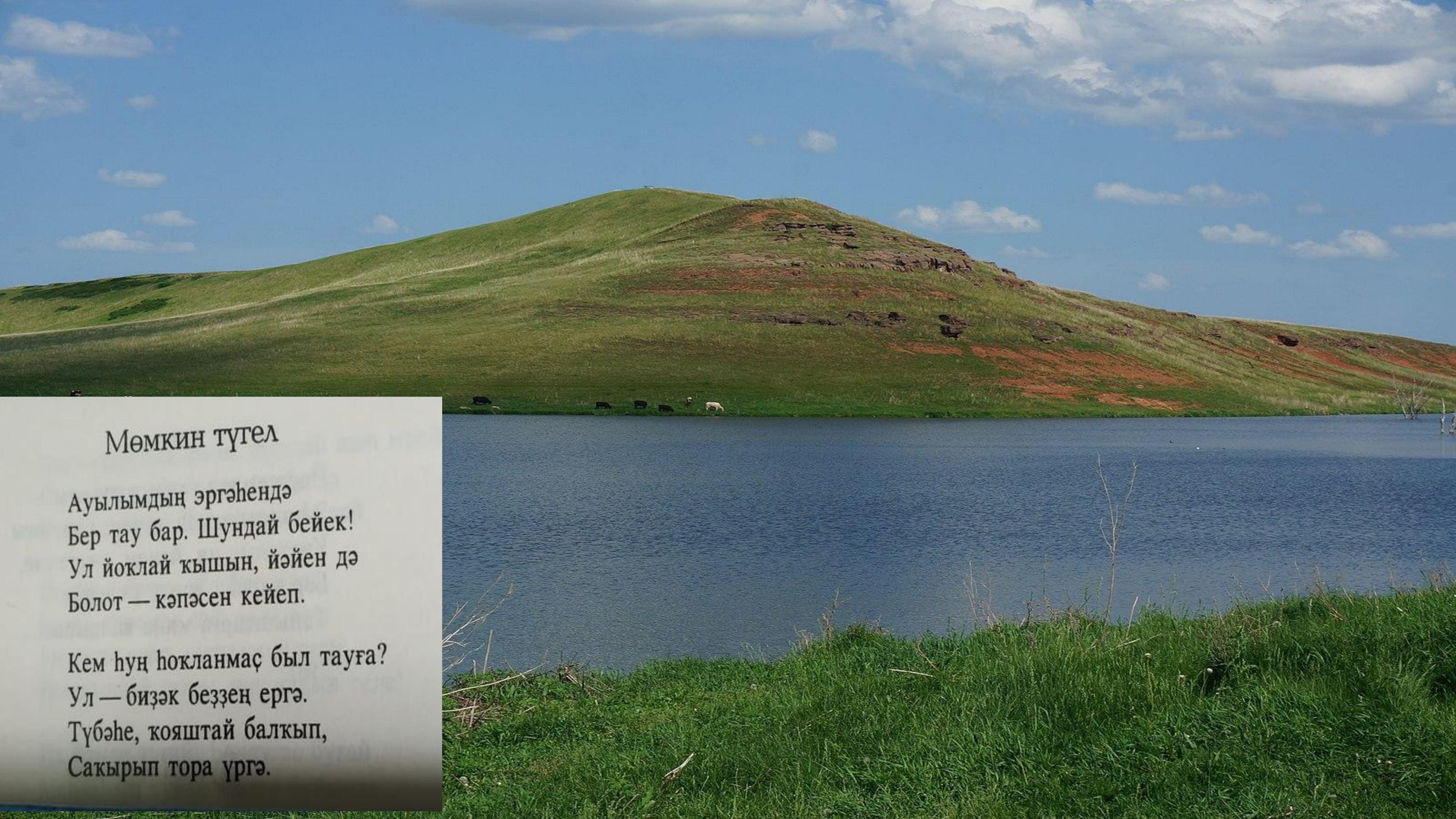

Мөмкин түгел

Ауылымдың эргәһендә
Бер тау бар. Шундай бейек!
Ул йоҡлай ҡышын, йәйен дә
Болот — ҡәпәсен кейеп.

Кем һуң һоҡланмаҫ был тауға?
Ул — биҙәк беҙҙең ергә.
Түбәһе, ҡояштай балҡып,
Саҡырып тора үргә.

Рәшит Назаров кеүек шағирзар мәңгелек менән бәйләнгән, уларҙың шиғриәтенә төрлө әҙәби модалар еле ҡағыла алмай, сөнки уларҙа ҙур оҫталыҡ менән һәр заманға ярарлыҡ, иҫкермәй, ҡиммәттәрен юғалтмай торған проблемалар күҙәтелә. Шағирҙың ҡасандыр мөхәббәт ялҡынына төрөлөп күккә атылған йөрәге башҡорт шиғриәтенең күгендә һүнмәҫ йондоҙ булып балҡый һәм балҡыясаҡ. Фәнүзә Нәҙершина, филология фәндәре докторы.

Рәшит Назаров - шиғриәттең йыһанын асҡан егет. Рәшит Назаров- даһилыҡтың пьедесталына баҫҡан егет.

Әсхәл Әхмәт - Хужа

Архивында оҙаҡ ултырҙым. Шунан мин әҙәбиәттә уның феноменаль күренеш икәненә төшөндөм. Был ижад донъя әҙәбиәтендә күренмәгән күренеш. Уның йәшендә донъяны шулай поэтик күҙаллау бер кемдә лә булғанса түгел.
... Рәшит заманының философы булған. Шиғри философы. Шуға күрә ул башҡорт әҙәбиәтендә үҙенә лайыҡ урынды алырға тейеш. Был уның үҙенә түгел, беҙҙең өсөн кәрәк.
Рәшит Назаров йондоҙон яңынан балҡытыу, эйе, беҙҙең намыҫ эше. Шағирҙың рух хазинаһы кешеләр күңеленә, әҙәбиәткә, киләсәк быуынға кәрәк! Риф Мифтахов.

Ежегодно проводятся «Назаровские чтения» – научно практические конференции, литературно- музыкальные композиции, конкурсы чтецов, посещение музея поэта Р. Назарова.

Музей Рашита Назарова в с.Турумбетово

Художник Васильева Г.Н

Музей открыт в 2004 году, к 60 летию поэта. Первый руководитель - Нафикова Гульзайнап Гайнулловна, учительница русского языка и литературы .

РӘШИТ

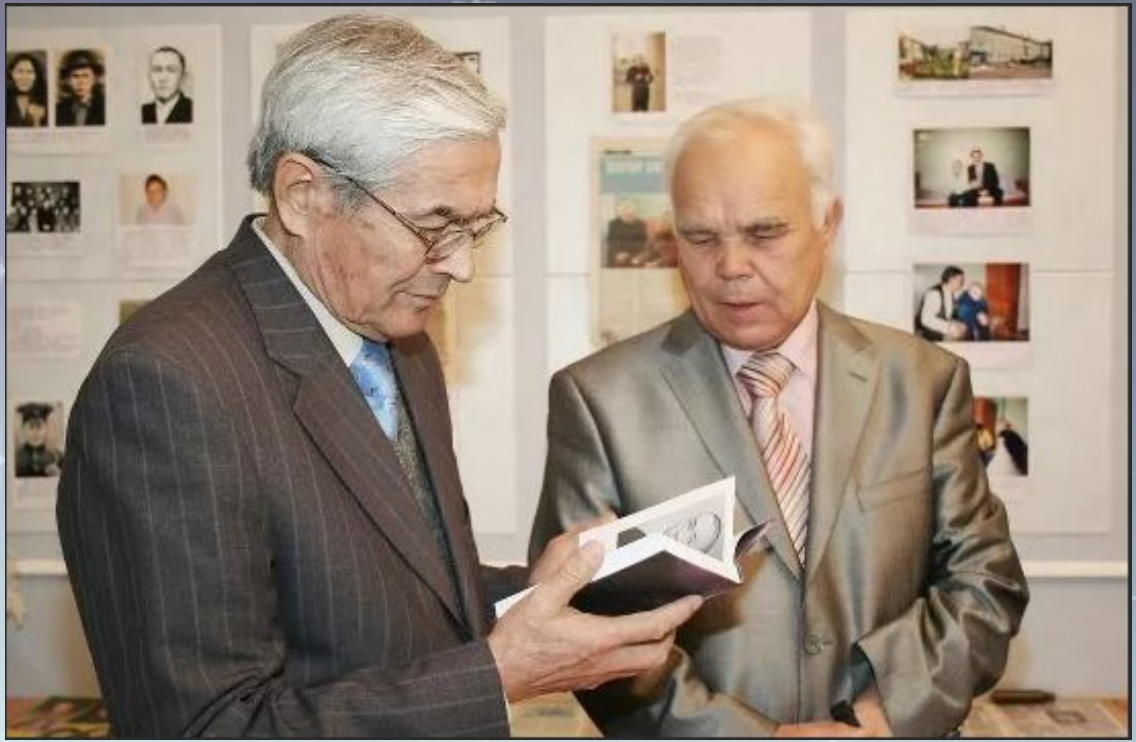

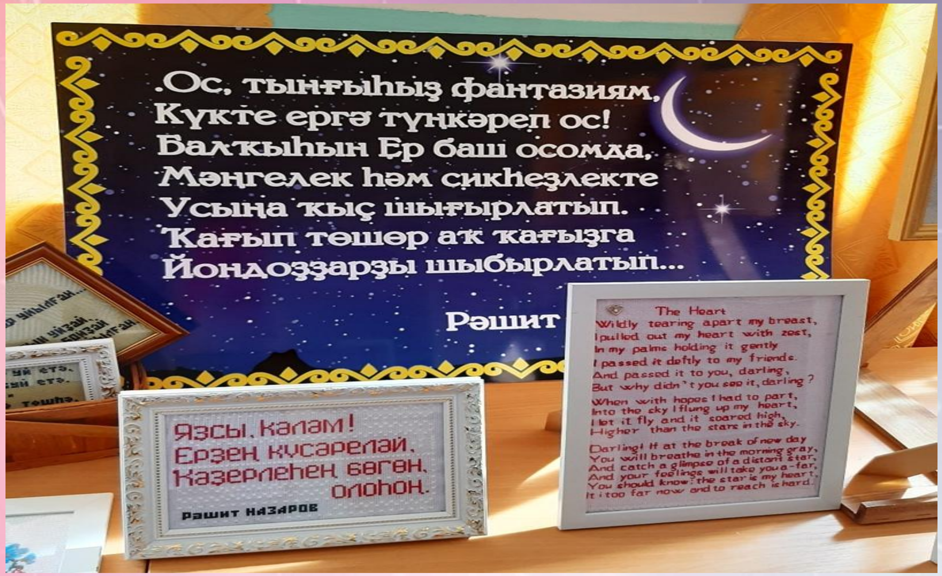
Ос, тынғыһыҙ фантазиям,
Күкте ергә түңкәреп ос!
Балҡыһын Ер баш осомда,
Мәңгелек һәм сикһеҙлекте
Усыңа ҡыҫ шығырлатып.
Ҡағып төшөр аҡ ҡағыҙға
Йондоҙҙарҙы шыбырлатып...
Рәшит
Яҙсы, ҡәләм!
Ерҙең күсәреләй,
Ҡаҙерләнен бөгөн,
олоһон.
Рәшит Назаров
The Heart
Wildly tearing apart my breast,
I pulled out my heart with zest,
In my palms holding it gently
I passed it deftly to my friends.
And passed it to you, darling,
But why didn't you see it, darling?
When with hopes I had to part,
Into the sky I flung up my heart,
I let it fly and it soared high,
Higher than the stars in the sky.
Darling! If at the break of new day
You will breathe in the morning gray,
And catch a glimpse of a distant star,
And your feelings will take you a-far,
You should know: the star is my heart.
It i too far now and to reach is hard.

Минең ғорур йөрәк
сикһеҙлекте,
Мәңгелекте генә
таныны.

Кояшты яратам
Таң атып та өлгермәне
Варис Акба
Рашит Назар
Рашит Назар дип уйласам,
Күңелгә керә сагыш.
Нинди гаеп өчен аңа,
Авыр кагылган язмыш.
Зифа таллар, каеннарны
Кочагымда юатам.
Рашит Назар дип уйласам,
Сулар ярга ыргыла.
Өршәк елга туры улын
Кайда ул, дип таптыра!?
Варис Акбашев
МИНЕМ ПАРЫМ
Әллә кайчан белә идем
Жир йөзендә син барын.
Соң булса да аңладым мин:
Син икән минем парым.
Хәзер яшим синле жирдә,
Дөньям тамам үзгәрде.
Күрдем хыял йолдызымны,
Мин яраткан күзләрне.
Кайда булдың, дияр идем,
Мин үзем дә адаштым.
Язмыш юлым буталганын
Азак кына аңладым.
Йөрәгемдә оя кордың,
Син генә уйларымда.
Хис-тойгылар өстәп торам
Мәхәббәт учагыма.
Варис Акбашев

Минең ғорур йөрәк
сикһеҙлекте,
Мәңгелекте генә
таныны.

В Турумбетовской сельской библиотеке ежегодно проводятся дни памяти, посвященные творчеству Рашита Назарова, презентации, виртуальные книжные выставки, громкие чтения, конкурсы чтецов и обзоры книг.

Содержание:

I. ***Биография поэта Рашита Назарова…………………………………3***

II. ***Родные поэта Рашита Назарова……………………………………5***

III. ***Книги Рашита Назарова…………………………………………7***

IV. Литературные тропы…………………………………………………13

V. Воспоминания о Рашите Назарове………………………………17

VI. Назаровские чтения…………………………………………………22

VII. Музей Рашита Назарова ……………………………………………23

Муниципальное бюджетное учреждение культуры

«Аургазинская Централизованная библиотечная система»

муниципального района Аургазинский район Республики Башкортостан

Турумбетовская сельская библиотека

Адрес: РБ, 453497, Аургазинский район, с.Турумбет, улица Центральная 8

Тел. 8(34745)25931

Эл. почта: tt_mukcbs05@mail.ru

vk: https://vk.com/club109473352

Творческий проект библиотекаря

Юлмухаметовой Расили Шайхетдиновны